

Ганус І С, Плікус І Й, Жукова Т.А. Рейтингування дебіторів як інструмент управління дебіторською заборгованістю. *Вісник СумДУ*, 2020, № 3, С.121-129

УДК 336.774

JEL Classification: M41, C13, G32

РЕЙТИНГУВАННЯ ДЕБІТОРІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Ганус Ірина Сергіївна,

аудитор Компанія ТОВ «Грант Торнтон Ледіс»,

ganusi903@gmail.com

Плікус Ірина Йосипівна,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і підприємництва

Сумського державного університету,

i.plikus@finance.sumdu.edu.ua,

Жукова Тетяна Анатоліївна,

старший викладач кафедри фінансів і підприємництва

Сумського державного університету,

gtanya@buh.sumdu.edu.ua.

У статті з акцентовано увагу, що IFRS 9 «Фінансові інструменти» ввів нову модель знецінення, засновану на очікуваних кредитних збитках, за якою знецінення засноване на очікуваних кредитних збитках, при цьому резерв на покриття збитків визнається до виникнення кредитних збитків, тобто підприємство визнають збитки одразу після первісного визнання фінансового активу та переглядають суму резерву під очікувані кредитні збитки на звітну дату. У роботі запропоновано використання міжнародних кредитних рейтингів, що дозволить більш об'єктивно оцінити кредитоспроможність, як іноземних дебіторів, так і національних за рахунок врахування макроекономічних факторів, які використовуються рейтинговими агентствами для визначення класу кредитного ризику. У статті наведено кредитний рейтинг України та зміни кредитного рейтингу України за 15 років (2004-2019рр.), зображено модель застосування міжнародних ставок імовірності дефолту. Запропоновано два варіанти застосування даної моделі. Відповідно до першого варіанту загальна сума дебіторської заборгованості за контрагентом/групою дебіторів помножується на відсоток імовірності неповернення зобов'язань. Другий варіант передбачає застосування обраного коефіцієнту відповідно класу кредитного рейтингу на останньому етапі розрахунку очікуваних кредитних збитків за спрощеним методом. У зв'язку з тим, що єдиного підходу до вибору коефіцієнту імовірності несплати зобов'язань не існує й все покладається на експертну думку, ми пропонуємо використовувати дані Annual Global Corporate Default And Rating, де є аналіз змін ринкових умов у світі, огляд корпоративних дефолтів, коефіцієнт імовірності банкрутства суб'єктів господарювання для кожної з груп ризику. У роботі запропоновано використовувати річну ставку корпоративних дефолтів, так як очікувані кредитні збитки повинні розраховуватись компаніями на постійній основі та переоцінюватись, як мінімум раз на рік (на дату балансу). Обґрунтовано, що використання середньої ставки (Average Rate) для оцінки імовірності непогашення зобов'язань, саме вона враховує минулий досвід компаній, що знаходились у відповідній зоні ризику дефолту за всі аналізовані періоди.

Ключові слова: очікувані кредитні збитки, коефіцієнту очікуваних збитків, рейтингування дебіторів, резерв під кредитні збитки.

ВСТУП

IFRS 9 «Фінансові інструменти» ввів нову модель знецінення фінансових активів, засновану на очікуваних кредитних збитках, резерв на покриття яких визнається до їх виникнення, тобто суб'єкти господарювання мають оцінювати очікувані кредитні збитки за загальним або спрощеним підходами та створювати резерв під кредитні збитки. Проте IFRS 9 не висловлює чіткої думки щодо розрахунку резерву під знецінення (очікувані кредитні збитки) дебіторської заборгованості, вибору методу оцінки кредитного ризику, визначення кредитного рейтингу дебітора, вибору коефіцієнту імовірності несплати зобов'язань тощо. Тому можна застосовувати

індивідуальний підхід, застосований на використанні міжнародних рейтингів для розрахунку очікуваних кредитних збитків, як для національних дебіторів, так і для іноземних. Міжнародні рейтингові агентства щорічно викладають звіти з детальним аналізом країн, регіонів, галузей та систематично переглядають рейтингові позиції, що дозволяє у будь який момент часу використовувати актуальну інформацію. Використання міжнародних рейтингів дозволяє включити в оцінений збиток значну кількість макроекономічних факторів, які враховуються рейтинговими агентствами для визначення класу кредитного ризику.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ.

Вагомий внесок в дослідження проблем застосування IFRS 9 «Фінансові інструменти» внесли Чунихина Т. [1], Бирхаум Д. [2], Volarević Н. [3], Gornjak М. [4], Bholat D. [5], Cefis L. A. [6], Đurović A. [7], Gulyás É [8], Vaněk T. [9] та інші, які в своїх працях розглядають модель знецінення фінансових активів (очікуваних кредитних збитків) та акцентують увагу, що міжнародні стандарти не висловлюють чіткої думки про те як саме мають розраховуватись очікувані кредитні збитки. Зважаючи на безсумнівну цінність наукових досліджень, на нашу думку, ряд питань залишаються невирішеними, а саме питання використання міжнародних кредитних рейтингів для рейтингування дебіторів при оцінці очікуваних кредитних збитків

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті – обґрунтувати, що рейтингування дебіторів за рівнем ризику корпоративного дефолту є методом який може дозволити достовірно оцінити імовірні ризики та запропонувати практичний розрахунок очікуваного кредитного збитку, відповідно до запропонованого методу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Були використані пошуково-бібліографічний метод для систематизації джерел за тематикою дослідження, моделювання для розрахунку очікуваного кредитного збитку, відповідно до методу рейтингування дебіторів.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

МСФЗ 9 змінив ставлення до знецінення торгової дебіторської заборгованості визнаної відповідно до МСФЗ 15 та ввів нову модель знецінення, засновану на очікуваних кредитних збитках (ECL), яка замінила собою раніше запропоновану МСБО 39 модель понесених збитків за фінансовим активом. Момент відображення в звітності знецінення фінансових інструментів відповідно до моделі понесених збитків показано на рис.1.

Як бачимо з рис. 1, при первісному визнанні дебіторської заборгованості збиток від знецінення дорівнює нулю. У подальшому, при погіршенні кредитної якості збиток від знецінення збільшується. Подія, яка приводить до збитку відбувається раніше ніж створюється резерв під збитки.

За моделлю знецінення, яка заснована на очікуваних кредитних збитках, резерв на покриття збитків визнається до виникнення кредитних збитків, інакше кажучи, підприємства повинні враховувати очікувані збитки (ті, що імовірно будуть понесені у майбутньому, а не ті, що вже понесені), тобто відповідно до МСФЗ 9 суб'єкти господарювання визнають збитки одразу після первісного визнання фінансового активу та переглядають суму резерву під очікувані кредитні збитки на звітну дату. Послідовність визнання очікуваних кредитних збитків показано на рис.2.

Як бачимо з рис.2, спочатку відбувається первісне визнання 12-місячних очікуваних збитків, а потім тільки після значного погіршення кредитної якості, визнаються очікувані кредитні збитки й це забезпечує своєчасне відображення у фінансовій звітності очікуваних кредитних збитків.

Очікувані кредитні збитки визначаються стандартом, як зважена за ймовірністю оцінка кредитних збитків, яка має враховувати навіть такі випадки коли очікується, що усі платежі будуть одержані в повному обсязі, але договірний термін сплати буде построчено [12]

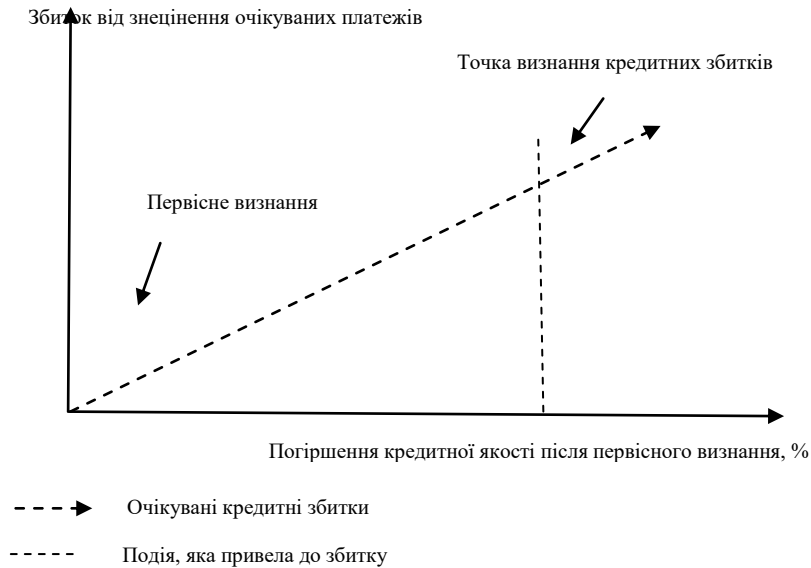

Рисунок 1 - Модель понесених збитків від знецінення фінансового інструменту (дебіторської заборгованості) [10,11]

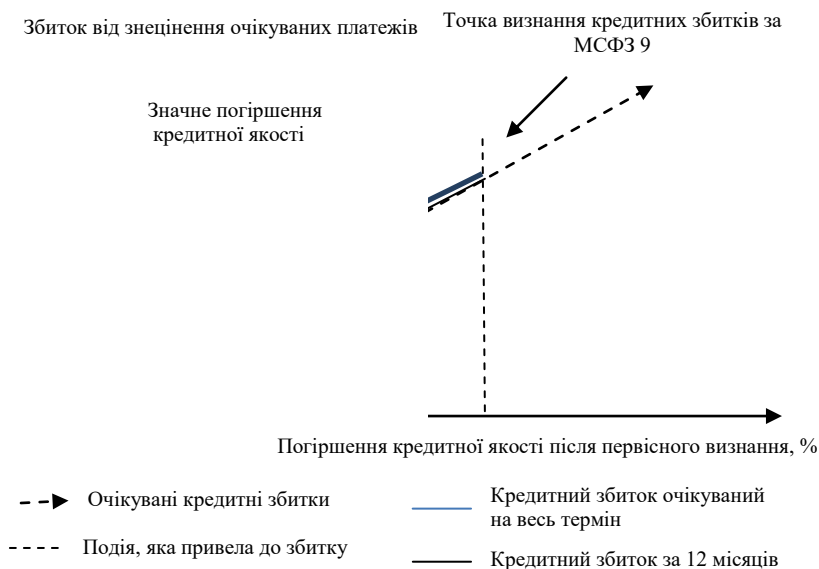

Рисунок 2 – Модель очікуваних кредитних збитків [10,11]

Суб'єкти господарювання мають оцінювати очікувані кредитні збитки за фінансовим інструментом використовуючи метод, який:

- дозволить отримати неупереджену та зважену з урахуванням ймовірності суму, визначену шляхом оцінки діапазону імовірних результатів;
- буде враховувати вартість грошей у часі та достовірну інформацію щодо минулих подій, поточних умов та прогноз щодо майбутніх економічних умов, що буде доступною на звітну дату без надмірних витрат та зусиль.

Тому МСФЗ 9 передбачає два основних підходи до оцінки кредитного ризику та, відповідно, очікуваних кредитних збитків від кожного фінансового інструмента, а саме:

Загальний підхід, який базується на тому що обсяг кредитного збитку визначається шляхом оцінки поточної кредитної якості фінансового інструменту [12]. На практиці кредитний ризик за загальним підходом визначається як різниця між оцінкою кредитного ризику притаманного активу на дату балансу (звітна дата) та на дату первісного визнання [12].

Спрощений підхід, за яким кредитний збиток оцінюється через визначення імовірності неповернення дебітором заборгованості, яка множиться на обсяг простроченого боргу.

Для створення резерву під кредитні збитки IFRS 9 дозволяє використання декількох практичних засобів, серед яких матриця резервів (у своєму дослідженні [13] ми розглядали цей метод) та метод рейтингування дебіторів. Ми пропонуємо проводити рейтингування дебіторів за рівнем ризику корпоративного дефолту, саме таке рейтингування може дозволити достовірно оцінити імовірні ризики

Метод рейтингування дебіторів засновується на використанні оцінок кредитоспроможності як основного фактору при обранні коефіцієнту очікуваних збитків. Даний метод не є обов'язковим до застосування компаніями та розроблений як слідство бажання суб'єктами господарювання більш точно оцінити імовірні збитки. При цьому методі використовують кредитні рейтинги. Кредитний рейтинг це відносна оцінка кредитної якості узагальнена на певний проміжок часу (бізнес-цикл). Кредитний рейтинг не може конкретно вказувати на імовірність неповернення

заборгованості дебітором, проте може дозволити більш об'єктивно її оцінити за рахунок використання багатьох економічних факторів, які визначають усереднений стан фінансового клімату в країні.

Наразі існує три найвагоміших рейтингових агентства, до яких звертаються при прийнятті рішень у кожній країні світу, а саме:

1. Moody's;
2. Standard&Poor's;
3. Fitch Ratings.

Використання міжнародних кредитних рейтингів (табл.1) дозволяє більш об'єктивно оцінити кредитоспроможність, як іноземних дебіторів, так і національних за рахунок врахування поточної макроекономічної ситуації в країні.

Таблиця 1 – Шкала кредитних рейтингів найбільших рейтингових агентств [14]

Fitch IBCA	Moody's Investors Service	Standard & Poor's	Рівень надійності боргових зобов'язань емітента
AAA	Aaa	AAA	Винятковий, максимальна надійність
AA	Aa	AA	Відмінний, висока надійність
A	A	A	Вище за середнє
BBB	Baa	BBB	Нижче середнього
BB	Ba	BB	Спекулятивний
B	B	B	Високоспекулятивний
CCC, CC, C	Caа, Ca, C	CCC, CC, C	Найбільш спекулятивний
DDD, DD, D	Ca, C	D	Нездійсненні зобов'язання

В таблиці 2 наведено кредитний рейтинг України. На момент написання роботи Україна оцінюється як країна зі стабільним кредитним рейтингом на рівні "В". У 2019 році рейтингові агентства одногосно покращили показники України на один щабель із закріпленим, в середині року, стабільним прогнозом. У табл.3 відображені зміни кредитного рейтингу України за останні роки.

Таблиця 2 –Кредитний рейтинг України [14]

Дата	Рейтингове агентство	Зобов'язання в іноземній валюті		Зобов'язання в національній валюті		Прогноз
		Довгострокові	Короткострокові	Довгострокові	Короткострокові	
6.09 2019	Fitch Ratings	B	B	B	B	Позитивний
27.09 2019	Standard & Poor's	B	B	B	B	Стабільний
21.12 2018	Moody's Investors Service	Caа1/Ca	-	Caа1	-	Стабільний
09.08 2019	Rating and Investment Information	B	-	-	-	Стабільний

Таблиця 3 - Кредитні рейтинги України щодо довгострокових боргових зобов'язань

Рейтингове агентство	S&P		Fitch		Moody's	
	в іноз. валюті	в нац. валюті	в іноз. валюті	в нац. валюті	в іноз. валюті	в нац. валюті
Рік						
2004	B +	B +	N/A	N/A	B1	B1
2005	BB-	BB	BB-	BB-	N/A	N/A
2006	BB-	BB	BB-	BB-	B1	B1

2007	BB-	BB	N/A	N/A	N/A	N/A
2008	B +	BB-	BB-	BB-	B1	B1
2008	B	B +	B +	B +	B1	B1
2009	B	B +	B	B	B1	B1
2009	CCC+	B-	B-	B-	B2	B2
2010	B-	B	B-	B-	B2	B2
2010	B	B+	B	B	N/A	N/A
2010	B+	BB-	B	B	N/A	N/A
2011	B+	B+	B	B	B2	B2
2012	B+	B+	B	B	N/A	N/A
2012	B	B	B	B	B3	B3
2013	B	B	B	B	Caa1	Caa1
2013	B-	B-	B-	B-	N/A	N/A
2014	CCC+	B-	CCC	B-	Caa2	Caa2
2014	CCC	B-	CCC	B-	Caa3	Caa3
2014	CCC-	CCC+	CCC	CCC	N/A	N/A
2015	CC	CCC+	CC	CCC	Ca	Ca
2015	CC	CCC+	CC	CCC	Caa3/ Ca	Caa3
2015	SD	CCC+	C	CCC	N/A	N/A
2015	B-/D	B-	RD	CCC	N/A	N/A
2015	B-/D	B-	CCC	CCC	N/A	N/A
2016	B-	B-	CCC	CCC	N/A	N/A
2016	B-	B-	B-	B-	N/A	N/A
2017	B-	B-	B-	B-	Caa2/ Ca	Caa2
2017	B-	B-	B-	B-	N/A	N/A
2018	B-	B-	B-	B-	Caa1/	Caa1
2018	B-	B-	B-	B-	N/A	N/A
2019	B-	B-	B-	B-	N/A	N/A
2019	B	B	B	B	N/A	N/A

Джерело: систематизовано виходячи з [14]

Використання міжнародних рейтингів для розрахунку очікуваних кредитних збитків можливе, як для національних дебіторів, так і для іноземних. На рисунку 3 зображено модель застосування міжнародних ставок імовірності дефолту.

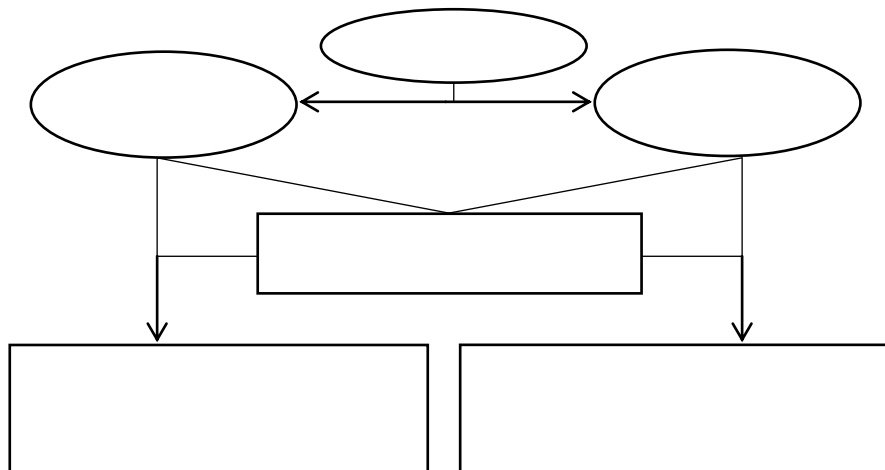

Рисунок 3 – Модель використання міжнародного кредитного рейтингу для розрахунку очікуваних кредитних збитків

Джерело: запропоновано авторами

Нами обрано два варіанти застосування даної моделі. Відповідно до першого варіанту загальна сума дебіторської заборгованості за контрагентом чи групою дебіторів помножується на відсоток імовірності неповернення зобов'язань. Другий варіант передбачає застосування обраного коефіцієнту відповідно класу кредитного рейтингу на останньому етапі розрахунку очікуваних кредитних збитків за спрощеним методом.

Єдиного підходу до вибору коефіцієнту імовірності несплати зобов'язань не існує, тому все покладається на експертну думку.

У своїй роботі ми пропонуємо один з можливих варіантів з використанням глобального звіту S&P Global за 2018 рік (Annual Global Corporate Default And Rating [14]). Даний звіт містить у собі всебічний аналіз змін ринкових умов у світі за 2018 рік, огляд корпоративних дефолтів за рік та, як результат, коефіцієнт імовірності банкрутства суб'єктів господарювання для кожної з груп ризику.

Ми пропонуємо використовувати річну ставку корпоративних дефолтів так як очікувані кредитні збитки мають розраховуватись компаніями на постійній основі та переоцінюватись як мінімум раз на рік (на дату балансу).

Так як рейтинг України за визначенням S&P наразі знаходиться на рівні «В» для розрахунку ми будемо використовувати один з коефіцієнтів запропонованих на рисунку 4 для відповідної категорії ризику.

Запропоновано багато варіантів ставок для оцінки імовірності непогашення зобов'язань та тільки експертною думкою з оцінкою конкретних потреб компанії можна обрати яку саме використовувати для розрахунків.

Ми пропонуємо використовувати середню ставку (Average Rate), тому що вона враховує минулий досвід компаній, що знаходились у відповідній зоні ризику дефолту за всі аналізовані періоди.

%	AAA	A-	BBB	BBB-	BB+	BB	BB-	B+	B	B-	CCC/C
2008	0.00	0.19	0.61	0.73	1.23	0.66	0.68	3.16	3.47	7.59	27.27
2009	0.00	0.42	0.19	1.14	0.00	1.05	0.98	6.02	10.84	18.12	49.46
2010	0.00	0.00	0.00	0.00	0.85	0.37	0.57	0.00	0.75	2.14	22.62
2011	0.00	0.00	0.00	0.21	0.00	0.00	0.00	0.42	1.28	4.51	16.30
2012	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.79	0.61	1.45	3.53	27.52
2013	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.26	0.77	0.83	4.71	24.67
2014	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.19	0.33	2.77	17.51
2015	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.26	0.22	1.76	2.04	4.30	26.67
2016	0.00	0.00	0.15	0.00	0.23	0.00	1.10	0.93	2.31	10.76	33.33
2017	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.22	0.00	0.41	0.44	2.88	26.45
2018	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.94	2.08	27.18
AverageRate	0.00	0.07	0.22	0.24	0.50	0.72	1.22	2.10	5.97	8.82	24.17
Median	0.00	0.29	0.34	0.42	0.89	0.82	1.64	2.08	4.90	7.11	24.83
Standard	0.00	0.29	0.34	0.42	0.69	0.82	1.64	2.06	4.89	7.48	11.47
Minimum	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Maximum	0.76	1.10	1.41	1.35	3.70	3.09	7.04	8.72	17.24	32.43	49.46

Рисунок 4 – Ставки ризику корпоративного дефолту за останні 10 років визначені агентством S&P [14]

Таблиця 4 – Приклад розрахунку очікуваних кредитних збитків медом застосування кредитного рейтингу країни-дебітора.

Країна реєстрації дебітора	Кредитний рейтинг S&P	Сума дебіторської заборгованості на 31.12.2018, тис. дол.	Коефіцієнт імовірності понесення збитків	Сума очікуваного кредитного збитку, тис. дол.
Україна	B	10 359	5,97 %	618
Греція	BB-	8 700	1,22 %	106
Кіпр	BBB-	7 251	0,24 %	17
Польща	A-	5 193	0,07 %	4

Німеччина	AAA	980	0,00 %	0
Всього		32 483		745

Джерело: розрахунки авторів

Також компанії можуть використовувати більш вузькі критерії для визначення кредитного рейтингу відповідного контрагента або групи дебіторів. Наприклад, агентство S&P пропонує можливість обрати ставку за сектором фінансової діяльності, регіоном чи країною.

Використання міжнародних рейтингів дозволяє включити в оцінений збиток значну кількість макроекономічних факторів, які враховуються рейтинговими агентствами для визначення класу кредитного ризику.

Міжнародні стандарти не висловлюють чіткої думки про те як саме мають розраховуватись очікувані кредитні збитки для дебіторської заборгованості тому можна застосовувати індивідуальний підхід до вибору методу підрахунку, оцінки кредитного ризику, визначення кредитного рейтингу дебітора та вибору коефіцієнту імовірності несплати зобов'язань тощо.

ВИСНОВКИ

У процесі проведення дослідження, а також реалізації поставлених в роботі завдань було досліджено аспекти знецінення дебіторської заборгованості за МСФЗ.

МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» дебіторську заборгованість в окрему групу не визначає, всі фінансові активи в МСФЗ 9 класифіковані на наступні групи: активи, облік яких ведеться за справедливою вартістю (стандартна торгова дебіторська заборгованість, позики, видані на звичайних умовах, тощо); активи, що обліковуються за амортизованою вартістю.

За міжнародними стандартами, створити резерв під знецінення можна в разі, якщо існують докази можливості неотримання коштів від боржників. Так як міжнародні стандарти не висловлюють чіткої думки про те як саме суб'єктам господарювання розраховувати резерв від знецінення (очікувані кредитні збитки) ми зробили припущення про те що рейтингування дебіторів за рівнем ризику корпоративного дефолту є методом який може дозволити достовірно оцінити імовірні ризики. Міжнародні рейтингові агентства щорічно викладають звіти з детальним аналізом країн, регіонів, галузей та систематично переглядають рейтингові позиції, що дозволяє у будь який момент часу використовувати актуальну інформацію. Ми запропонували практичний розрахунок очікуваного кредитного збитку, відповідно до запропонованої методики. Розробка практичних рекомендацій щодо знецінення довгострокової дебіторської заборгованості залишається відкритим питанням для подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Чунихина Т. Калибровка ставок дефолта в целях оценки ожидаемых кредитных убытков по финансовым активам согласно МСФО (IFRS) 9. *Банкаўскі веснік*. 2019, № 12, 49-60.
2. Бирхаум Д. Учет убытков от обесценения COVID-19: текущие ожидаемые кредитные убытки (CECL) по сравнению с МСФО (IFRS) 9 -ожидаемые кредитные убытки (ECL). *Journal of Applied Research in the Digital Economy*. 2020, Special Issue on COVID-19.
3. Volarević H., Varović M. Internal model for IFRS 9 - Expected credit losses calculation. *Ekonomski pregled*. 2018, № 69 (3), 269-297.
4. Gornjak M. Literature Review of IFRS 9 and Its Key Parameters. *Expanding Horizons Business, Management and Technology for Better Society*. 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/342354555_Literature_Review_of_IFRS_9_and_Its_Key_Parameters (дата звернення 7.06.2020)
5. Bholat D., Lastra R. M., Markose S. M., Miglionico A., Sen K. Non-performing loans at the dawn of IFRS 9: Regulatory and accounting treatment of asset quality. *Journal of Banking Regulation*. 2018, 19(1), 33-54. URL: <https://doi.org/10.1057/s41261-017-0058-8> (дата звернення 15.08.2020)
6. Cefis L. A. Testing for Convexity Relevance: An IFRS 9 Benchmark Cashflow Test Proposal. *SSRN Electronic Journal*. 2018. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2969122> (дата звернення 20.04.2020).

7. Đurović A. Macroeconomic Approach to Point in Time Probability of Default Modeling – IFRS 9 Challenges. *Journal of Central Banking Theory and Practice*. 2019, 8(1), 209–223. URL: <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2019-0010> (дата звернення 10.05.2020).
8. Gulyás É., Somogyi C. Experiences Relating to the Introduction of IFRS 9 In the Banking Sector. *Economy & Finance*. 2019, № 6(3), 266–295. URL: <https://doi.org/10.33908/EF.2019.3.3> (дата звернення 15.06.2020)
9. Vaněk T., Hampel D. The Probability of Default Under IFRS 9: Multi-period Estimation and Macroeconomic Forecast. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculture Madelaine Brunei's*. 2017, 65(2), 759–776. URL: <https://doi.org/10.11118/actaun201765020759> (дата звернення 15.06.2020).
10. A Roadmap for Convergence between IFRSs and US GAAP 2006 -2008. *Memorandum of Understanding between the FASB and the IASB*. URL: <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175819018800&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs> (дата звернення 24.07.2020).
11. Hoogervorst H., Seidman L. IASB-FASB Update Report to the FSB Plenary on Accounting Convergence. 2012. URL: <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175823897791&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs> (дата звернення 15.08.2020).
12. IFRS 9 Financial Instruments. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about> (дата звернення 15.06.2020).
13. Плікус І., Ганус І., Гордєєва А. Імплементация МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» в систему обліку дебіторської заборгованості. *Інфраструктура ринку*. 2019, Вип.37.
14. Annual Global Corporate Default & Rating Transition 2018. URL: <https://www.spglobal.com/en/research-insights/articles/what-is-the-g-in-esg> (дата звернення 20.05.2020).

REFERENCES

1. Chunikhina T. (2019). Calibration of default rates for the purpose of estimating expected credit losses on financial assets in accordance with IFRS 9. *Bankaŷski Vesnik*. 12, 49-60. (in Russian).
2. Birbaum D. (2020). Accounting for COVID-19 Impairment Loss: Current Expected Credit Loss (CECL) versus IFRS 9. *Journal of Applied Research in the Digital Economy*. Special Issue on COVID-19. (in Russian).
3. Volarević H., Varović M. (2018). Internal model for IFRS 9 - Expected credit losses calculation. *Ekonomski pregled*, 69 (3), 269-297.
4. Gornjak M. (2020). Literature Review of IFRS 9 and Its Key Parameters. *Expanding Horizons Business, Management and Technology for Better*. Available at: https://www.researchgate.net/publication/342354555_Literature_Review_of_IFRS_9_and_Its_Key_Parameters (accessed 7.06.2020).
5. Bholat D., Lastra R. M., Markose S. M., Miglionico A., Sen K. (2018) Non-performing loans at the dawn of IFRS 9: Regulatory and accounting treatment of asset quality. *Journal of Banking Regulation*, 19(1), 33–54. Available at: <https://doi.org/10.1057/s41261-017-0058-8> (accessed 15.08.2020).
6. Cefis L. A. (2018). Testing for Convexity Relevance: An IFRS 9 Benchmark Cashflow Test Proposal. *SSRN Electronic Journal*. Available at: <https://doi.org/10.2139/ssrn.2969122> (accessed 20.04.2020).
7. Đurović A. (2019). Macroeconomic Approach to Point in Time Probability of Default Modeling – IFRS 9 Challenges. *Journal of Central Banking Theory and Practice*, 8(1), 209–223. Available at: <https://doi.org/10.2478/jcbtp-2019-0010> (accessed 10.05.2020).
8. Gulyás É., Somogyi C. (2019). Experiences Relating to the Introduction of IFRS 9 In the Banking Sector. *Economy & Finance*, 6(3), 266–295. Available at: <https://doi.org/10.33908/EF.2019.3.3> (accessed 15.06.2020).
9. Vaněk T., Hampel D. (2017). The Probability of Default Under IFRS 9: Multi-period Estimation and Macroeconomic Forecast. *Acta Universitatis Agriculturae et Silviculture Madelaine Brunei's*, 65(2), 759–776. Available at: <https://doi.org/10.11118/actaun201765020759> (accessed 15.06.2020)
10. A Roadmap for Convergence between IFRSs and US GAAP 2006-2008. *Memorandum of Understanding between the FASB and the IASB*. Available at: <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175819018800&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs> (accessed 24.07.2020)
11. Hoogervorst H., Seidman L. (2012). IASB-FASB Update Report to the FSB Plenary on Accounting Convergence. Available at: <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobkey=id&blobwhere=1175823897791&blobheader=application%2Fpdf&blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs> (accessed 15.08.2020)
12. IFRS 9 Financial Instruments. Available at: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about> (accessed 15.06.2020)
13. Plikus I., Ganus I., Gordєєva A. Implementation of ISFZ 9 (2019). "Financial instruments" into the system of debtors' foreign trade. *Market infrastructure*, 37. (in Ukrainian).
14. Annual Global Corporate Default & Rating Transition (2018). Available at: <https://www.spglobal.com/en/research-insights/articles/what-is-the-g-in-esg> (accessed 20.05.2020).

SUMMARY

Ganus I.S., Plikus I.Y., Zhukova T.A. Debtors' rating as a tool of debtor receivable management

IFRS 9 "Financial Instruments" introduced a new model of impairment based on expected credit losses, in which the impairment is based on expected credit losses, and the provision for losses is recognized before the credit loss, i.e. companies recognize losses immediately after initial recognition of the financial asset and revise the amount of the provision for expected credit losses at the reporting date. To create a provision for credit losses, IFRS 9 allows using several practical tools, including the rating debtors' method. However, IFRS 9 does not express a clear opinion on how the expected credit loss for receivables should be calculated. In this regard, in our opinion, it is possible to apply an individual approach to the choice of credit risk assessment method, determining the debtor's credit rating and the choice of the default probability, and so on. The paper substantiates that the debtors' rating by the level of corporate default risk is a method that can reliably assess the probable risks. This method uses credit ratings. The paper proposes using the international credit ratings, which will allow a more objective creditworthiness assessment of both foreign and domestic debtors, taking into account macroeconomic factors used by rating agencies to determine the class of credit risk. The article presents the credit rating of Ukraine and changes in the credit rating of Ukraine for 15 years (2004-2019), shows the model of applying the international default probability rates. Two variants of applying this model are offered. Under the first option, the total amount of receivables from the counterparty / group of debtors is multiplied by the percentage of default probability. The second option involves applying the selected ratio according to the credit rating class at the last stage of calculating the expected credit losses by the simplified method. Due to the fact that there is no single approach to choosing the probability of default and everything relies on expert opinion, we propose using the data of the Annual Global Corporate Default and Rating, which is an analysis of market conditions in the world, the corporate defaults overview, the coefficient of bankruptcy probability of economic entities for each of the risk groups. The paper proposes using the annual rate of corporate defaults, as the expected credit losses must be calculated by companies on a regular basis and revalued at least once a year (on the balance sheet date). It is substantiated that the use of the average rate (Average Rate) to assess the probability of default, it is this rate that takes into account the past experience of companies that are in the corresponding zone of default risk for all the periods under consideration.

Keywords: expected credit losses, expected loss ratio, receivables rating, loan loss reserve.